

GENEL MUHASEBE

SKY 102 MUHASEBE-II

Öğr. Gör. Pınar DOĞANAY PAYZİNER

DURAN VARLIKLAR

7. Hafta Ders İçeriği

- Mali Duran Varlıklar Hesap Grubu (24)
- Maddi Duran Varlıklar (MDV) Hesap Grubu (25)
 - MDV Hesaplarının İşleyişi
 - MDV'lerde Amortisman Uygulamaları
 - MDV'lerin Satılması

MALİ DURAN VARLIKLAR

3

24 MALİ DURAN VARLIKLAR

- İşletmelerin uzun vadeli amaçlarla elde bulundurduğu menkul kıymetlerin izlendiği hesap grubudur.

24. MALİ DURAN VARLIKLAR

- 240. Bağlı Menkul Kıymetler
- 241. Bağlı Menkul Kıy. Değer Düş. Karş. (-)
- 242. İştirakler
- 243. İştiraklere Sermaye Taahhütleri (-)
- 244. İştirakler Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 245. Bağlı Ortaklıklar
- 246. Bağlı Ortak. Sermaye Taahhütleri (-)
- 247. Bağlı Ortaklıklar Sermaye Payları Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- 248. Diğer Mali Duran Varlıklar
- 249. Diğer Mali Duran Varlıklar Karşılığı (-)

4

24 MALİ DURAN VARLIKLAR

- Mali duran varlıklar genel olarak edinildikleri tarih itibariyle maliyet bedelleriyle muhasebe kayıtlarına alınırlar.
- Dönem sonlarında ise borsa veya piyasa değerleri ile değerlemeye tabi tutulurlar.

5

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI

- Sahip olunan şirket üzerinde önemli etkililik veya kontrol gücü sağlamayan uzun vadeli hisse senetlerinin izlendiği hesaptır.
- İlgili şirketin sermayesi içerisinde % 0-10 arası bir büyüklüğü temsil eden hisse senetlerinden oluşmaktadır.

6

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER HESABI

- Bu menkul kıymetler,
 - elde edildiğinde veya bu gruba devredilmesi gerektiğinde “240- Bağlı Menkul Kıymetler Hesabı”na borç kaydedilir;
 - elden çıkarıldığında bu hesaba alacak kaydedilir.

7

241 BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)

- Bağlı menkul kıymetler; borsa veya piyasa değerlerinde önemli ölçüde ya da sürekli olarak değer azalması olduğu tespit edildiğinde; ortaya çıkacak zararların karşılanması amacı ile ayrılması gereken karşılıkların izlendiği hesaptır.
- Dönen varlıklar grubundaki “119- Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı Hesabı” ile aynı şekilde çalışır.
- Karşılık ayrılacağı zaman bu hesabın alacağına, “654 Karşılık Giderleri” hesabının ise borcuna kayıt yapılır.

8

242 İŞTİRAKLER HESABI

- Sahip olunan şirket üzerinde **önemli etkililik** sağlayan uzun vadeli hisse senetlerinin izlendiği hesaptır.
- İlgili şirketin sermayesi içerisinde % 10-50 arası bir büyüklüğü temsil eden hisse senetlerinden oluşmaktadır.
- İştirak için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda veya hisse senedi edinildiğinde hesaba borç; elden çıkarılmalarında alacak kaydedilir.

9

243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ HESABI (-)

- İştiraklerle ilgili sermaye taahhütlerinin izlendiği hesaptır.
- İştirak için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda bu hesaba alacak, "242- İştirakler Hesabı"na borç kaydedilir.
- Taahhüt yerine getirildikçe bu hesaba borç kaydedilir. (Alacaklandırılan hesap kasa, banka vb. gibi ödemenin ne şekilde yapıldığı ile ilgili hesaplardır.)

10

244 İŞTİRAKLERE SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)

- İştirak paylarının borsa veya piyasa değerinde sürekli ya da önemli ölçüde meydana gelen azalmalarının izlendiği hesaptır.

11

245 BAĞLI ORTAKLIKLAR HESABI

- Sahip olunan şirket üzerinde ***kontrol gücü*** sağlayan uzun vadeli hisse senetlerinin izlendiği hesaptır.
- İlgili şirketin sermayesi içerisinde % 50'den fazla bir büyüklüğü temsil eden hisse senetlerinden oluşmaktadır.
- Bağlı ortaklık için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda veya hisse senedi edinildiğinde hesaba borç, ortaklık paylarının elden çıkarılmasıyla alacak kaydedilir.

12

246 BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ HESABI (-)

- Bağlı ortaklıklarla ilgili sermaye taahhütlerinin izlendiği hesaptır.
- Bağlı ortaklık için sermaye taahhüdünde bulunulduğunda bu hesaba alacak, "245- Bağlı Ortaklıklar Hesabı"na borç kaydedilir.
- Taahhüt yerine getirildikçe de hesaba borç kaydedilir.

13

247 BAĞLI ORTAKLIKLAR SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI HESABI (-)

- Bağlı ortaklıktaki paylarının borsa (piyasa) değerinde meydana gelen sürekli ya da önemli ölçüde değer azalmaları bu hesapta izlenir.

14

248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR HESABI

- Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmayan diğer mali duran varlıkların izlendiği hesaptır.

249 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI HESABI (-)

- Diğer mali duran varlıkların değerinde, sürekli ya da önemli ölçüde meydana gelen değer azalmalarının izlendiği hesaptır.

15

MADDİ DURAN VARLIKLAR

16

25. MADDİ DURAN VARLIKLAR GRUBU

- İşletmelerin, işletme faaliyetinde kullanmak üzere edindikleri, ekonomik yararları bir yıldan daha uzun süreye yaygın, fiziksel nitelikli varlıkları, maddi duran varlıklar olarak nitelenmektedir.
- *İşletmelerin maddi duran varlıklarının ve bunlarla ilgili birikmiş amortismanlarının izlendiği hesap grubudur.*

17

DURAN VARLIKLAR GRUBU İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

- Maddi Duran Varlıklar grubunda yer alan hesaplar aşağıdaki gibidir:

MADDİ DURAN VARLIKLAR

250 ARAZİ VE ARSALAR
251 YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ
252 BİNALAR
253 TESİS, MAKİNA VE CİHAZLAR
254 TAŞITLAR
255 DEMİRBAŞLAR
256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
259 VERİLEN AVANSLAR

18

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR

- Maddi duran varlıklar, maliyet bedelleri ile kaydedilirler.
- Maddi duran varlığın alış maliyetleri; alış bedelleri ile alış esnasında katlanılan ve ilgili varlık ile doğrudan ilişkilendirilebilen giderler eklenerek bulunur.
- Alış ile ilgili olarak yapılan iskonto ve indirimlerin varlık maliyetinden düşülmesi gerekir.
- Varlıkların elde edilmesinden sonra katlanılan maliyetlerden sadece; varlığın ekonomik ömrünü uzatan harcamalar, varlığın hizmet kalitesini artıran, faaliyet maliyetlerini azaltan harcamalar varlığın maliyetine eklenir.
- ★ Rutin olarak yapılan bakım, onarım, işletme giderleri maliyet giderlerine eklenmez. Bu giderler, dönem giderleri arasına alınarak izlenir.

19

250 ARAZİ VE ARSALAR

- İşletmeye ait her türlü arazi ve arsaların izlendiği hesaptır.

251 YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ

- Herhangi bir işin gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak için; yeraltında veya yerüstünde inşa edilmiş her türlü yol, park, köprü, tünel, bölme, sarnıç, iskele vb. yapıların izlendiği hesaptır.

20

252 BİNALAR

- Bu hesap işletmenin her türlü binaları ve bunların ayrılmaz parçalarının izlendiği hesaptır.

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR

- Üretimde kullanılan her türlü makine, tesis ve cihazlar ile bunların eklentileri ve bu amaçla kullanılan taşıma gereçlerinin izlendiği hesaptır.

21

254 TAŞITLAR

- İşletme faaliyetlerinde kullanılan tüm taşıtların izlendiği hesaptır.

255 DEMİRBAŞLAR

- İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makine ve cihazları ile döşeme, masa, koltuk, dolap, mobilya gibi maddi varlıkların izlendiği hesaptır.

22

256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR

- Yukarıda belirtilen hesapların hiçbirinin kapsamına girmeyen özellikle kendi bölümlerinde tanımlanmayan diğer maddi duran varlıkların izlendiği hesaptır.

23

257 BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR (-)

- Maddi duran varlık bedellerinin, faydalı ömrü içerisinde hesaben yok edilmesini sağlamak amacıyla kullanılan hesaptır.
- Ayrılan amortismanlar ilgili gider hesaplarına borç, bu hesaba alacak kaydedilir.

24

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR

- İşletmede, yapımı süren ve tamamlandığında ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılacak olan MDV'lere ilişkin her türlü madde, malzeme, işçilik ve genel giderler ile ilgili harcamaların izlendiği hesaptır.
- Yapılmakta olan yatırım projelerine ait direkt ve endirekt harcamalar bu hesaba borç;
- Tamamlandıktan sonra, tamamlanan yatırım bedelleri, bu hesaba alacak, ilgili maddi duran varlık hesabına borç kaydedilir.

25

259 VERİLEN AVANSLAR

- Yurt içinden veya yurt dışından satın alınmak üzere sipariş edilen maddi duran varlıklarla ilgili olarak yapılan avans ödemelerinin izlendiği hesaptır.

26

MADDİ DURAN VARLIKLARDA AMORTİSMAN UYGULAMALARI

- Maddi duran varlığın yararlı ömrünü esas alarak kayıtlı değerindeki kayıpları (azalışı) belirleme işlemine *amortisman hesaplama* denir.

29

AMORTİSMAN UYGULAMASININ GENEL KOŞULLARI

Amortismana tabi tutulacak iktisadi kıymetlerin aşağıdaki genel koşulları taşıması gerekir.

- Varlık, işletme envanterine dahil olmalıdır.
- Varlık, kullanılmaya hazır olmalıdır.
- Varlık, bir yıldan uzun süre kullanılabilir olmalıdır.
- Varlık, yıpranma, aşınma veya başka nedenlerle değer düşüşüne maruz kalmalıdır. (Bu nedenle arazi ve arsalar için amortisman hesaplanmaz)
- Varlığın değeri, VUK ve tebliğleri ile belirlenen tutarın üzerinde olmalıdır (2016 yılı için 900TL).

30

AMORTİSMAN YÖNTEMLERİ

- **Tam Dönemli Amortisman Uygulaması:** Duran varlıkların alış tarihi (günü ve ayı) önemli değildir. Amortisman süresi, MDV'nin aktife girdiği yıldan başlar. Alındığı yıl içerisinde bir tam yıl kullanılmış gibi amortisman hesaplanır.
- **Kıst Dönemli Amortisman Uygulaması:** İşletmelere ait binek otomobillerin aktife girdiği ay süresi kadar amortisman ayrılır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden bakiye değer, itfa süresinin son yılında tamamen yok edilir.

31

AMORTİSMAN YÖNTEMLERİ

- Vergi Usul Kanununda (VUK), ticaret ve üretim işletmeleri için amortisman hesaplama yöntemleri;
 - Normal Amortisman Yöntemi
 - Azalan Bakiyeler Amortisman Yöntemiolarak açıklanmıştır.

32

1. NORMAL AMORTİSMAN YÖNTEMİ

- Eşit tutarlı amortisman yöntemi de denir.
- Duran varlığın ekonomik ömrü boyunca her yıl eşit tutarda amortisman ayrılır.

$$\text{Amortisman Oranı} = \frac{1}{\text{MDV'nin Ekonomik Ömrü}}$$

- Amortisman oranı her MDV'nin maliyet değeri ile çarpılmak suretiyle ayrılması gereken yıllık amortisman tutarı hesaplanır.

$$\text{Yıllık Amortisman Tutarı} = \text{MDV Maliyet Değeri} \times \text{Amortisman Oranı}$$

33

1. NORMAL AMORTİSMAN YÖNTEMİ

2014 Yılı Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan amortisman oranlarından bir bölüm:

<u>Amortisman Tabi İktisadi Kıymetler</u>	Faydalı Ömür (Yıl)	Normal Amortisman Oranı
Binalar		
Ticari, sınıl, zirai ve mesleki işletmelerin idare binaları ile bunların sağlık ve sosyal hizmetlerinde kullandıkları binalar, ticarethane, muayenehane, yazıhane, banka, sigorta, pansiyon, otel, okul, hamam, banyo binaları, tiyatro ve benzeri eğlence yerleri, depo, ardiye, kapalı spor sahaları binaları, spor sahalarındaki tribünler ve benzeri hizmetlere tahsis olunan sair binalar, ikamete mahsus ev, apartman ve emsali binalar		
Beton, kargir, demir, çelik	50	0,02
Yarı kargir, yarı ahşap (Ahşap yapılar üzerine beton ve emsali püskürtmek suretiyle yapılmış binalar dahil)	33	0,0303
Ahşap, kerpiç	20	0,05
Galip malzemesi saç, çinko, teneke olan mevsimlik faaliyette bulunan sinema, gazino ve emsali yerlerdeki cam veya ahşap tesisler ile benzeri binalar	15	0,0666
Galip malzemesi teneke muvakkat barakalar, inşaat şantiye binaları ve prefabrik yapılar	10	0,1
Galip malzemesi cam olan binalar (depo ve tesisler) ve benzerleri	15	0,0666
Sarnıç ve benzerleri	50	0,02
Tanklar		
İspirto ve benzeri tanklar	15	0,0666
Asit tankları, yakıt depolama tankları, reçine tankları	10	0,1
Diğer tanklar	15	0,0666
Fabrika, atölye, istasyon, terminal, garaj, hangar, kantar dairesi, kazan dairesi, pompa dairesi, elektrik şantral binaları ile emsali hizmetlere mahsus binalar		
Beton, kargir, demir, çelik	40	0,025
Yarı kargir	25	0,04

34

1. NORMAL AMORTİSMAN YÖNTEMİ

❖ Ör 1.

❖ Ör 2.

35

2. AZALAN BAKİYELER AMORTİSMAN YÖNTEMİ

- “Hızlandırılmış amortisman yöntemi” veya “azalan tutarlı amortisman yöntemi” de denir.
- Bu yöntem; ilk yıllarda daha fazla, sonraki yıllarda azalan bir tutarla amortisman hesaplaması yapılması nedeniyle azalan bakiyeler yöntemi denir.
- MDV’lerin verimlerinin yıllar geçtikçe düşeceği kabul edilir ve ilk yıldan son yıllara doğru azalan tutarda amortisman ayrılır.

36

2. AZALAN BAKİYELER AMORTİSMAN YÖNTEMİ

- Amortisman oranı, normal amortisman oranının iki katıdır. (Amortisman oranının %50'yi geçmemesi kaydıyla)

$$\text{Amortisman Oranı} = 2 \times \text{Normal Amortisman Oranı}$$

$$\text{Yıllık Amortisman Tutarı} = \text{Net Maliyet Değeri} \times \text{Az. Bak. Amortisman Oranı}$$

- **Net Maliyet Bedeli (Değeri):** Daha önce ayrılmış birikmiş amortisman tutarının duran varlığın kayıtlı değerinden (maliyet değerinden) çıkarılması sonucu bulunan tutardır.

Net Maliyet Değeri

$$= \text{MDV'nin Kayıtlı Değeri} - \text{Bir Önceki Yıl Amortisman Tutarı}$$

- Ekonomik ömrün son yılında amortisman hesabı yapılmamakta, son yılda kalan net maliyet bedeli olduğu gibi amortisman olarak ayrılmaktadır. (Son yıl amortisman oranı %100 olarak alınır)

37

2. AZALAN BAKİYELER AMORTİSMAN YÖNTEMİ

❖ Ör 3.

❖ Ör 4.

38

MADDİ DURAN VARLIKLARIN SATILMASI

- Amortismanına tabi duran varlıkların satışında, kar zararın belirlenmesinde ilgili duran varlığın net maliyet bedeli değerlemelere esas alınır.
- Net maliyet bedeli, ilgili duran varlığın maliyet bedelinden birikmiş amortismanlarının çıkarılmasından sonra bulunan değerdir.
- MDV'lerin satışından elde edilen kar veya zarar "Diğer Olağan Dışı Gelir ve Karlar" veya "Diğer Olağan Dışı Gider ve Zararlar" olarak muhasebe kayıtlarına alınır.
 - Karlı satıldıysa: 679. Diğer Olağandıışı Gelir ve Kârlar
 - Zararına satıldıysa: 689. Diğer Olağandıışı Gider ve Zararlar

41

MADDİ DURAN VARLIKLARIN SATILMASI

- Ancak, MDV **yenilenmek üzere satıldıysa** elde edilen **kar**, özkaynaklar içerisindeki **549 Özel Fonlar** hesabında gösterilebilir.
- MDV'nin yenilenmek üzere satılması durumunda elde edilen kar, o dönemin karına dahil edilmeyip (679'a kaydedilmeyip), yenileme giderini karşılamak üzere **549 Özel Fonlar** hesabına kaydedilerek sabit kıymet (duran varlık) yenileme fonu olarak 3 yıla kadar tutulabilir.
- 3 yıl içerisinde yenileme işlemi gerçekleşmezse fondaki tutar, dönem kârına ilave edilerek (671 Önceki Dönem Gelir ve Karları hesabına aktarılarak) vergilendirmeye tabi tutulur.

42

